

Erkki Koskenniemi
TT, dosentti
Koskenniemi.fi/EK
13.2.2018

Ensimmäinen Johanneksen kirje

Elämän sana - johdanto ja luku 1

Uuden testamentin jälkipuoliskolta löytyvät kolme Johanneksen kirjettä ovat jääneet monelle varsin oudoiksi. Niille taas, jotka ovat oppineet ne tuntemaan, ne tulevat aina rakkaammaksi ja rakkaammaksi. Nämä kirjeet ovat todellakin sen arvoisia, että niihin syvennyttään tämän kevään aikana.

Kirjeet kuuluvat kaikki samaan "johannekselaiseen" kirjallisuuteen, minkä tunnemme parhaiten Johanneksen evankeliumista. Kukin kirjeistä sisältää oman sanomansa, joten käsittelemme niiden johdanto-opilliset kysymykset erikseen, viimeisen kahden kirjeen kohdalta aivan lopuksi.

Johdattelua Ensimmäiseen Johanneksen kirjeeseen

Jo Ensimmäisen Johanneksen kirjeen pintapuolinen tarkastelu osoittaa monia asioita. Ensiksikin kysymyksessä ei ole kirje sanan varsinaisessa merkityksessä. Kirjan alusta puuttuu paitsi sen lähettäjän nimi myös tieto siitä, kenelle se on osoitettu. Viestiä ei ole siis osoitettu yhdelle paikallisseurakunnalle. Tämän vuoksi tätä ja muista samanlaisia kirjeitä sanotaan katolisiksi, eli koko Kristuksen kirkolle osoitetuiksi kirjeiksi.

Toiseksi tulevat jo ensi lukemalla vastaan Johanneksen evankeliumista tutut asiat ja sanat, silmiinpistävämpänä ehkä puhe valosta ja pimeydestä. Lukija tunnistaa sen maailman, johon Johanneksen evankeliumi meidät kuljettaa: Se on rakkaudellinen, kirkas ja hoitava maailma.

Kolmanneksi näemme, ettei kirjalla näytä olevan kovin jäykkää rakennetta; se sisältää kristillisen uskon opetusta useammalta kannalta ilman että asiat liittyvät toisiinsa kovin kiinteästi. Usein toistuva asia on harhaopeista varoittaminen.

Kuka on kirjeen kirjoittaja?

Kirjeen kirjoittaja ei siis ilmaise omaa nimeään. Hänen teologinen "käsialansa" ja tyyliinsä antaa meidän kuitenkin ymmärtää varsin paljon. Sukulaisuus Johanneksen evankeliumin kanssa on niin ilmeinen, että näillä molemmilla Raamatun kirjoilla on varsin mahdollisesti sama kirjoittaja. On kuitenkin syytä olla varovainen: kirkollinen perinne antaa ymmärtää Johanneksen olleen hyvin vaikutusvaltainen opettaja. Turvallisempaa on tyytyä sanomaan, että nämä kirjat ovat peräisin samalta suunnalta alkukirkkoa.

Kirjeen kirjoittamisajankohta on vaikea tarkoin määrittää. Papias on tuntenut kirjeen vuoden 140 aikoihin, mutta varmasti se on kirjoitettu jo aiemmin. Varmaan emme erehdy paljon, jos otaksumme sen kirjoittamisajankohdaksi noin 90-100.

Rakkaita varoituksia

Ensimmäisen Johanneksen kirjeen lukija törmää usein varoituksiin, joita kirjoittaja antaa omilleen harhaoppien vuoksi. Tässä tulee ilmi kirjeen merkillinen ominaislaatu. Kirje suorastaan henkii samaa rakkautta kuin Johanneksen evankeliumi. Sitä on hyvä lukea; on kuin saisi kokea syvällisesti hoitavaa Jumalan huolenpitoa. Samalla kuitenkin varoittavat sanat kaikuvat selkeinä ja ankarina. Meidän on usein vaikea yhdistää rakkautta ja rajanvetoa toisiinsa. 1. Joh. yhdistää ne ja osoittaa näin, että rakkaus ei tarkoita pelkästään herkkää tunnelmointia, vaan myös huolenpitoa. Jos sudet ovat lauman kimpussa, paimen ei tyydy hiljaa hymisemään joillekin karitsaisille nuotion loisteessa. Saamme varmaan opetella tämän sarjan aikana seuraamaan kirjoittajan jalanjälkiä.

Sana kestää! 1:1-4

Johannes ei ala kirjoitustaan tervehdyksellä, vaan julistuksella, joka on selvästi sukua Johanneksen evankeliumin ensimmäisen luvun alulle. Elämän Sana, Kristus, on ollut olemassa iankaikkisuuden alusta lähtien. Hän syntyi tähän maailmaan ja hänen mukanaan ilmestyi elämä. Nyt Kristuksen todistajat, jotka saivat itse kuulla Herran puhuvan ja koskettivat häntä, ilmoittavat koko maailmalle iankaikkisen elämän salaisuuden. Jota tämä salaisuus koskettaa, jakaa sen ilon, minkä yhteys Isään Jumalaan ja Jeesukseen Kristukseen aiheuttaa.

Johanneksen tarkoitus on selvä: Kristillinen usko ei ole mikään haavekuva eikä se perustu nokkelien ihmisten keksimiin taruihin. Uskon perustana on Jeesus Kristus. Todistus hänestä tulee lukijoiden ulottuville siitä piiristä, joka sai itse vakuuttua Herran läsnäolon todellisuudesta.

Heti ensimmäisistä jakeista alkaen saamme oppia tärkeää läksyä. Monet sanovat, ettei Jumalasta voi tietää, vaan että hänen suuruuttaan voi vain aavistella. Osittain tämä on ilman muuta totta, Jumalahan on tässä syntiin langenneessa maailmassa salattu Jumala. Mutta usein tätä korostetaan väärin ja sanotaan, että uskonasioissa on parasta puhua pienellä äänellä ja antaa kaikkien kukkien kukkia. Johannes opettaa aivan toisin. Apostolinen sana on varma ja kestävä ja se synnyttää ilon ja varmuuden kuulijoissaan. Ei ole kysymys mistään oudosta ja hauraasta asiasta, vaan Jumalan suuresta pelastusteosta. Kun meillä on Jumalan sanan todistus Kristuksen työstä, me olemme löytäneet vahvan pohjan. Se ei varmasti murene altamme, kuten kaikki se, minkä ihminen on tehnyt tai keksinyt.

Kirjeen lukija oppii nopeasti, että kirjoittaja pyrkii vastustamaan vääriä opettajia. Tällaisten väärien opettajien määrittäminen on aina vaikeaa silloin, kun meillä on käytettävissämme ainoastaan heihin kohdistuva arvostelu. Kun kuitenkin puhutaan siitä, että todistajat saivat omin käsin kosketella Kristusta, arvostelun osoite näyttää olevan selvä. Joidenkin mukaan Jeesus oli vain henkiolento, jonkinlainen valoruumis, ei todellisesti ihmiseksi syntynyt ja ristillä kuollut Jumalan poika. Tämä kirje tuo eteemme sen, minkä Nikaian uskontunnustus muotoilee näin:

*... joka on syntynyt Isästä ennen aikojen alkua,
Jumala Jumalasta,
valo valosta,
tosi Jumala tosi Jumalasta,
syntynyt, ei luotu,
joka on samaa olemusta kuin Isä
ja jonka kautta kaikki on saanut syntynsä,
joka meidän ihmisten
ja meidän pelastuksemme tähden astui alas taivaista,
tuli lihaksi Pyhästä Hengestä ja neitsyt Mariasta
ja syntyi ihmiseksi ...*

Varhainen kirkko eli hämmästyttävää aikaa. Kristuksen kuolema ja ylösnousemus merkitsivät valtavaa räjähdystä, jonka jälkeen kaikki oli nähtävä uudessa valossa. Jumala on armollinen ja rakastava, mutta miten se sopii yhteen oikean elämän vaatimuksen kanssa? Jeesus on Jumalan Poika, mutta miten hän saattoi kärsiä ja kuolla? Elämää sykkivässä, nopeasti kasvavassa joukossa liikkui ensimmäisten vuosikymmenien aikana paljon kysymyksiä eikä tehtävä ollut helppo. Johanneksen kirjeet viitoittavat turvallisen ja valoisan tien.

Pimeys ja valkeus eivät sovi yhteen 1:5

Huolimaton lukija ei välttämättä ymmärrä pysähtyä viidennen jakeen äärelle:

Tämä on se sanoma, jonka olemme häneltä kuulleet ja jonka julistamme teille: Jumala on valo, hänessä ei ole pimeyden häivää

Joka pysähtyy pohtimaan tätä jaetta, todennäköisesti hämmästy. Onko tuo todellakin kirjeen sanoma? Kun luet sen uudelleen, näyttää siltä että siinä ei ole mitään uutta. Totta kai Jumala on valo eikä hänessä tietenkään ole pimeyden häivää. Kuka siitä yllättyy? Jae vaikuttaa olevan sisällöltään aivan tyhjä. Kun ensimmäistä ja toista lukua katsoo tarkemmin, se alkaa hohtaa kirkkautta. Viidennessä jakeessa Johannes antaa ikään kuin otsikon sille, mitä hän jatkossa sanoo. Tätä otsikkoa seuraavat sitten lyhyet opetuslauseet, joita käsittelemme yksitellen. Otsikko sisältää ytimen, josta opetuslauseet ovat johdannaisia, ja näiden opetuslauseiden sarja ulottuu toisen luvun puolelle.

Jumalan kirkkaus on huikaiseva. Jotkut Vanhan testamentin ihmiset ovat saaneet nähdä Jumalan suuruuden ja ovat polvilleen pudoten valittaneet omaa syntisyyttään (Jes. 6). Opetuslauseissa asioita tarkastellaan juuri tästä näkökulmasta: mikä sopii yhteen Jumalan kirkkauden kanssa ja mikä ei? On nimittäin olemassa paitsi valkeus ja Jumalan valtakunta myös pimeys ja Saatanan valtakunta, paitsi taivas myös helvetti ja paitsi oikea elämä myös väärä ja kadotukseen vievä.

Ennen kuin menemme Johanneksen tekstissä eteenpäin, meidän on varmaan hyvä pysähtyä. Osaammeko me enää ollenkaan asettaa kysymystä niin kuin Johannes tekee? Emmekö ole oppineet sanomaan ja ajattelemaan, ettei aatteellisilla asioilla niin väliä ole, ei edes uskonasioilla? Eikö synnintunto ole käynyt harvinaiseksi? Jumalanpalveluksen synnintunnustuksessa kyllä sanomme: "Minä tunnen rikokseni ja minun syntini on aina minun edessäni" ja "Anna minulle pyhä armosi, että minä niin kuin Pietari itkisin syntejäni". Mutta tunnemmekö ja itkemmekö? Ehkä juuri siksi meidän on syytä katsoa sitä johdonmukaista ja rajua rajankäyntiä, mitä Johannes tässä harjoittaa. Kertaamme siis kysymyksenasettelun: mikä sopii yhteen Jumalan kirkkauden kanssa ja mikä ei?

Valon lapsi ei elä pimeydessä 1:6-7

Ensimmäinen rajanveto on yksinkertainen. Joka väittää olevansa valon lapsi, mutta viihtyy paljon paremmin pimeydessä, on ristiriitainen ja osoittaa valehtelevansa. Valon saanut tahtoo elää valossa, kuten kristitty elää.

Ymmärrämme varmaan, mitä tämä puhe valosta ja pimeydestä tarkoittaa. Kysymys on käytännön elämästä. Kristillisestä uskosta tehdään johtopäätökset. Jos joku sanoo olevansa kristitty, mutta vihaa lähimmäistään (1. Joh. 2:11), hän puhuu palturia. Kristilliseen uskoon kuuluu erottamattomana osana oikea elämä. Juuri sillä tavalla eletään yhteydessä kirkkauden Herran kanssa, syntien anteeksiantamuksen yhteydessä. Kysymys on asiasta, jonka Raamattu toistaa kerta

toisensa jälkeen. Olemme kyllä saaneet synnit anteeksi ja nimenomaan Kristuksen emmekä itsemme tähden. Jos annamme kristillisen uskon tehdä meistä häikäilemättömiä, kun kaikki kuitenkin saadaan anteeksi, olemme aivan väärillä jäljillä.

Valon lapsi ei kiellä syntiään 1:8-9

Edellisen opetuslauseen jälkeen on hyvä lukea seuraava. Jumala on huikaiseva kirkkaus ja täydellisesti pyhä. Aivan toinen on ihmisen tilanne. Jumalan edessä jokainen ihminen joutuu syylliseksi ja syntiseksi. Joka tämän kieltää, on luopunut oikeasta uskosta. Tunnustaessaan Jumalan suuruuden ja pyhyden kristitty joutuu jatkuvasti tunnustamaan oman pahuutensa. On jatkuvasti tunnustettava synnit Jumalan edessä. Sillä tavalla Jumala jakaa anteeksiantamustaan Kristuksen veren tähden ja puhdistaa syntisen synnistä.

Joskus voimme olla hartaasti kiitollisia harhaoppisille ja niin erityisesti tällä kohdalla. Oli ilmeisesti sellaisia opettajia, jotka väittivät olevansa synnittömiä. Siksi Johannes saa synn sanoa, että kristitty ei saa salata syntiään. Mikä on meille sen parempi asia kuin tämä sana! Olemme syntisiä ja Jumalan vihan ansainneita; ei meistä ole Jumalan kirkkauden äärellä yhtään mihinkään kuin pois ajettaviksi. Olemme kerta kaikkiaan toivottomia tapauksia. Juuri näin Jumala sallii meidän ajatella, eikä vain salli, vaan käskee. Jos itsemme tunnemme, tiedämme että kaikki muu olisikin valhetta ja petosta.

Tämän luvun tarjoama elämän sana on siis hyvin yksinkertainen. Olet itsessäsi syntinen ja olet ansainnut Jumalan rangaistuksen. Kristuksen tähden olet puhdas ja pyhä, ja se määrittää sinun elämäsi ja sen käytännön valinnat. Mikään muu opetus ei sovi yhteen Jumalan kirkkauden kanssa. Omasta kokemuksestamme voimme lisätä: Eikä mikään muu opetus voi tuoda rauhaa syntisen ihmisen sydämeen.

Kymmenes jae kuuluu jo seuraavaan, toisen luvun puolella jatkuvaan opetuslauseeseen ja käsittelemme sen seuraavassa luvussa.